

BUDA-PESTA

11 Septembrie st. v.
23 Septembrie st. n.

Va ești duminică.

Redact.: strada Havas nr. 1.

Nr. 37.

ANUL XIII.

1877.

Pretul pe un an 10 fl.
Pe 1/2 de an 5 fl.; pe 1/4 de
an 2 fl. 70 cr.

Pentru România 2 galbeni.

Proverbe populare române.

Stimate domnule redactor!

Cetind în zilele acestui opus al dlui G. Dem. Teodorescu „Cercetări asupra proverbelor române” am aflat de bine să urmez sfatului d-sale dat în acest opus, atât de pretios pentru fiecare român, și n' deosebi pentru cei ce se ocupă cu adunarea literaturii populare.

Dreptu aceea ve trimitu aice vr'o câte-va proverbe române însoțite de explicarea originii și-a împregiurărilor în cari s'au nascut, rugându-ve să le publicați în unul din numerele procsime ale multu pretiuitei dvostre foi „Familia.” Si deca voi fi nimeritu macaru în câtu-va explicarea lor, după cum o pretinde dl. Teodorescu, atunci mi-oiu dá tota silinti'a că n' viitoriu să ve mai trimitu și altele.

„A datu pelea popii.” Mai demultu eră datina atâtu la România din Bucovin'a, câtu și la cei din Moldova *) că, deca muriá cine-va, nemurile celui mortu n'ainte de înmormântare, taiau unu berbece, o oia séu o vaca, și cu carnea acestor'a faceau „prasniciu” séu „comândare”, éra pelea cu córne cu totu o dá preotului functionariu peste mormântulu repausatului,

după ce preotulu sigilá mormântulu. De córnelipiá o lumina aprinsa de céra și punea și unu colacu. Pe unele locuri învêrtiá în pregiurulu córnelor și matiele vitei taiete. De la acést'a datina strabuna vine proverbul: a datu pelea popii”, adeca: a muritu. De aice apoi și variantele acestui proverbu: „mai că eră să deie pelea popii”, mai că eră să móra. „Cátu pe ce de n'a datu pelea popii”, câtu pe ce de n'a muritu. „Are să deie pelea popii”, n'are scapare, are să móra.

„Dai colacu și lumina.” A dá colacu de grâu și lumina de céra de sufletulu celor repausati a fostu și este înca și acum'a datina la Români. Si precum unu omu ce a muritu este perdutu pentru lumea acést'a și pentru némurile sale, asié și unu lucru imprumutatu, deca imprumutatoriulu nu mai are sperantia de a-lu capeta îndareptu. De aice s'a nascutu apoi proverbulu „dai colacu și lumina”, adeca nu trage nadejde că vei mai capeta lucrulu imprumutatu. Căci, precum nu se întórce mortulu de la mormântu, asié și lucrulu imprumutatu nu ti se va mai întórce. Asemene și despre unu lucru, pe care cine va singuru l'a perdutu și nu-lu mai póte aflá, înca se dice „dai colacu și lumina”, adeca: „nu-lu mai cautá, că nu-lu ve-i mai gasí.

*) A. Lambrioru în „Convorbiri literare an. IX. 1875—76 pag. 154.

„*Peste colacu si pupaza.*“ In cele mai multe locuri, mai cu séma in Bucovina, au Români datina de a duce la biserica unu „pomusioru“ de sufletulu celor morti. Pomusiorulu acest'a, dintr'o crénga de prunu séu perju, ilu impodobescu ei cu póme, nuci, mere, colacei, turte dulci, si cu unu feliu de paserele facute din aluatu de grâu. Aceste paserele le numescu Români din Bucovina „pupeze“ séu pupegióre. Comusiorulu acest'a inse se dá de sufletulu mortilor, dupa ce acestia s'au inmorméntatu, adeca dupa ce de multu li s'a datu de sufletu „colacu si luminaře.“ Prin urmare, déca cine-va a imprumutatu cui-va unu lucru si nu i s'a intorsu inapoi, ci i s'a perdutu lucrulu, si pentru cá sè-lu recâstige imprumutatorulu mai perde si alta ce-va, se dice „peste colacu si pupaza“, adeca nu-i destulu cá celu d'ântâiu lucru s'a perdutu, mai perde înca si alt'a pe de a supra si fara de nici unu folosu.

„*A'nchinatu stégulu.*“ Precum o armata, care se lupta din reputeri contra dusmanului, ce vre sè-i repue viéti'a, vediéndu de la o vreme cá. cu tóta barbatí'a si incordàrile sale, nu mai e nici unu chipu de scapare, vréndu nevréndu inchina stégulu, adeca se preda, asié si omulu, invinsu de slabiciune se inchina mortii, si déca se'nchina, móre. Români dupa cum ni dovedesce istori'a, au avutu a se luptá necontentitu cu cei mai aprigi, mai crunti si mai amarnici dusmani. Ei trebuiau sè steie, asié dicéndu, di si nópte cu arm'a in mâna, cá'n ori si ce vreme sè póta dá peptu cu dusmanii sei, sè-si apere tiér'a, religi'a si viéti'a. Când buciumulu i strigà la resboiu, ei sariau cu totii si se luptau cu o nespusa barbatia. In cotro vedeau fâlfaindu stégulu de resboiu, intr'acolo se duceau si ei, si sè fi fostu lupt'a ori si câtu de inversiunata, totusi aveau sperantia cá voru invinge, ér sè'nchine stégulu, adeca sè se predeie dusmanilor, nici când nu se incumetau, sciindu pré bine cá atunci, cu inchinarea stégului, si viéti'a lor e repusa. Cáci a se dá in acele vremi pe mân'a dusmanilor, erá mai totu atât'a cá si când singuri si aru fi luatu viéti'a, pentru cá dusmanii nu-i crutiau, ci-i omoriau . . . De la acést'a impregiurare credu eu cá vine proverbulu, *) ce se dice despre cutare cá „a inchinatu stégulu“, adeca s'a predatu mortii, a muritu. „Mai cá erá

sè inchine stégulu“, mai cá erá sè móra. „Va'nchiná stégulu“, va muri.

„*Cátu ai scaperá dintr'unu amnariu.*“ Inainte de a se inventá chibriturile *) se facea focu prin mijlocirea scaperamintelor. Fie-care casa trebue sè aiba amnariu, cremene si iasca. Amnariulu erá de otielu. Cremenea de trasnetu **) se dice, cá erá cea mai buna, si iasc'a de fagu. Erá si bacalie (Zunderschwamm), dara acést'a, fiind mai rea, se intrebuintia mai raru. De când au esitu chibriturile, de-atunci amnarele de scaperatu se perdu pe di ce merge. Vorb'a inse „cátu ai scaperá din amnariu“ a remasu si va remané pentru totu-de-una, avéndu de a se aplecá la harnici'a si spornici'a unui omu, care ori si ce tréba o ispravesce intr'o mica de césu.

„*L'a gatitu postulu.*“ Sânt multe popóre pe faci'a paméntului, dar cá sè postésca atâte dile, câte le postescu Români, nu sciú de se afla vre-unulu? Multi dintr'insii, pe lângã dilele cele prescrise de biserica, se apuca de mai postescu inca si altele de peste anu, precum Lunile si Martiele; si acést'a o facu ei cá sè-si ajunga vre-unu scopu. Multi in asemene dile nu manânca de feliu séu mai nimica. De aice vine cá cea mai mare parte de Români, când esu dintr'unu postu, se paru cá au esitu din cine sci ce bóla grea. Acést'a impregiurare se vede cá a datu apoi nascere la urmatórele diceri, precum: „l'a gatitu postulu“, — „l'a mâncatu postulu“, când cutare omu a postitu pré multu si e slabu.

„*Postesce Lunile.*“ E o credintia vechia si fórte latita la Români din Bucovina, cá celu ce se „apuca“, sè postésca Lune'a, aceluia in multe privintie i merge bine. Ori ce-si propune duce la bunu sfirsitu. Asié nevestele, cari n'au copii, si dorescu sè aiba, déca postescu dóue-spre-diece Luni dupa olalta, credu cá voru nasce copii. Asemene, multi si dintr'aceia, cari capeta dureri crâncene de ochi, cá mai nu potu vedé nemica, inca se apuca a postí mai multe Luni, unii chiar si tóta viéti'a. Altii eara-si se prindu a postí Lune'a, din cauza cá li se bolnavescu si peru vitele. Mai pe scurtu, fie-care pentru ce voiesce si pentru ce-lu dóre inim'a, si dicu cá de când „s'au apucatu“ a

*) Apringióre, lemnutie.

**) Români din Bucovina dicu, cá unde trasnesce, acolo se afla unu feliu de cremene, care e cea mai buna de scaperatu. Éra si, credu ei, cá trasnetulu cu atare cremene despica si tianduresce chiar si pe cei mai mari si mai tari copaci. Cu de acést'a aprinde casele etc.

*) Póte cá si din alta impregiurare. Cu timpulu vomu vedé.

postí Lunea, de-atunci si-au ajunsu scopulu doritu. E de 'nsemnatu si aceea, cà cei ce „s'au apucatu“ sè postésca tóta viéti'a lor, postescu chiar si 'n Lunea Pascelor, ér ceialalti cari se prindu a postí numai unu numeru anumitu de Luni, nu manânca de feliu pâna in diu'a urmatóre. Si déca, fiind „apucati“, se 'nfrupta in vre-un'a din aceste dile, atunce, spunu ei, cà „nu li s'arata“, adeca li merge reu. De aceea, fia-care „apucatu“ observa cea mai mare stric-tétia in postirea acestor dile. De aice apoi, de la acést'a datina stravechia, s'a nascutu dícal'a „postesce Lunile“, si se aplica mai cu séma celora, ce au cà n'au sêrmanii de multe ori nimica ce mancá, si postescu de nevoe, au cà n'au „de fruptu“ séu, in limbagiulu Ardelenilor „de dulce.“

S. Fl. Marianu.

Femeilor Române.

Cu litere de auru, in cartea de marire,
Va fi alu vostru nume de tíera asiediati,
Matróne, ce cu grija, petrunse de iubire,
Voiti sè 'ndulciti sórtea voinicului soldatu.

Unu tunu facù sè urle o Dunare betrâna,
Se géma turburata, atinsa de pagânu,
Si voi, cu doru de tíera, de fii, v'ati strinsu de
mâna;
Lucrati pentru salvarea pamântului Românu.

Esemplulu este mare. A vóstra conduita
Reintaresce astadi pe celu ce-lu ajutati,
Ér lumea 'ntréga vede, cà diu'a multu dorita
Sosi in tíer'a nóstra : Români totí sânt frati!

Soldatulu pléca 'n lupta cu scopulu biruirii.
Toti fratii ilu urméza, ér mumele muncescu
Sè-lu scape de pericolu ; càci ranile ostirii
Le simtu si cei d'a casa, de si nu le primescu.

Lucrati, iubite mame, cá 'n vremea stramosiésca,
Gânditi in totu minutulu l'ai nostri bravi soldati ;
Luptati si toti sè lupte in tíer'a românésca
C'unu scopu, pe cai diverse : femei, copii, barbati !

O! diu'a fericirii nu este 'n departare,
Vení-va ea, si-atunca cântá-vomu toti in choru :
Traiésca Români'a de la Carpati la mare,
Traiésca libertatea si-alu nostru bravu poporu

Paris 10 julie 1877.

B. A. Vinesiu.

Cursu elementaru de istori'a literatu-rei române.

(Urmare din nr. 35)

Cu acést'a Petru Movila capetá renumele de primulu prelatu alu bisericeí orientale, si asiá se pusa sè combata pretutindeni in bise-ric'a sa nóuele doctrine si sè apere ortodoxi'a.

In acést'a positiune nu uitá si patri'a sa natala. Asiá elu indemná pe Vasile Lupulu, cá sè infintieze o scóla in biserice'a celor „Trei ierarchi“ si-i tramise profesori si o tipografia. Aici aveá de ajutoriu si pe Varlaamu mitropolitu Moldovei, care se luptá fórte multu pentru conservarea puritáti dogmelor strabune.

Petru Movila publicá mai multe opere si prin acést'a dede o mare impulsione literatu-rei slavice. Asiá sânt : a) „Liturgiariulu“ 1629, b) „Triodulu“ 1631, c) „Predica despre crucea lui Christosu“ Chievu 1632, slavu, d) „Confesiunea ortodoxa a bisericeí catolice (so-bornicesci) si apostolice a resaritului“ tiparita pentru ântâi'a óra in limb'a greca si latina la Chievu in anulu 1643. O editiune numai in limb'a greca a aparutu in Amsterdam la 1662. A trei'a editiune s'a publicatu in Bucuresci de catra zelosulu mitropolitu alu Muntenici Antimu Ivirénulu la anulu 1699.

In occidentulu Europei se cunoscù acés-t'a confesiune, si prin urmare si credinti'a bi-sericeí orientale mai ântâiu la anulu 1695, când Laurentiu Normann o publicá in Lipsce'a impreuna cu o traducere latina. O reproducere a acestei editiuni, impreuna cu o traducere in limb'a germana, facutu din limb'a slavona (dupa editiunea de Petersburg la 1722) de Ioanu Leonard Frisch, a editatu Carol Gottlob Hoffmann in Breslau la 1751. Si in fine a aparutu unu testu mai corectu, numai in limb'a latina si greca, in Kimmel (Ernesti Iul.) Libri simbolici ecclesiae orientalis Zernae 1843. In limb'a slavica a aparutu in traducere mai ântâiu la Mosc'a in anulu 1685 si dupa aceea s'a repetitu de mai multe ori.

Esista si o traducere in limb'a olandesa tiparita in Haarlem la 1722.

In limb'a româna s'a tradusu de catra Radu Greceanu si s'a publicatu la Buzeu in anulu 1691 sub titlulu : „Pravoslavnic'a mar-turisire.“ O reproducere a acestei editiuni s'a facutu in Bucuresci la 1745, de catra renumitu tipografu Popa Stoica Iacovici. A trei'a editiune mai corectata, dupa originalulu grecescu, tiparitu in Amsterdam, s'a facutu la

1828 de catra Mateiu Babeanulu, care editiune s'a publicatu de nou in Bucuresci la 1859; de catra repausatulu Calnicu, episcopulu Rimnicului.

O alt'a traducere (din rusesce?) care a aparutu in Moldov'a la 1844 si 1864 in manastirea Némtiu, este facuta de episcopulu titulariu Filaretiu Scribanu. Si in fine, editiunea Drlui Barbu Constantinescu publicatu la Sibíiu tip. archidiecesana 1877.

A mai scrisu e) „Predic'a tinuta in Iasi la casatoriá principelui Radsivilo cu Mari'a fiica lui Vasile Lupulu Chievu“ 1645. f) „Unu Catechismu“ in limb'a polona si rusa, Chievu 1645 si in fine „Eucologiulu“ 1846 slavu.

Asiá Petru Movila, dupa ce ajunse la acést'a gloria prin faptele sale celebre, in câtu in privinti'a culturai imperiului rusu se póte compará cu Petru celu mare,*) elu muri la 1647, regretatu de toti. In toti anii studentii si profesorii de la Academi'a fondata de dinsulu pâna astadi Movilésca, serbéza commemori'a lui Petru Movila, o recunoscintia démna pentru unu barbatu asiá de mare.**)

11. *Dositeiu Mitropolitulu Moldovei* (1625—1683). Nascutu in Moldov'a cam pe la 1625, studiile si le-a facutu in tíera pe la invetiatori privati séu póte chiar in manastirea Pobrata, unde se si calugarí la anulu 1648. Acest'a este Dositeiu celu atátu de vestitu intre ierarchii Moldovei, cá omu de litere, cá modelu de pietate, dara nenorocitu prin circumstantiele politice de atunci ale tierii. Dupa marturi'a chronicariului Neculcea, elu se trageá din o familia boierésca; dupa o alt'a versiune, din o familia de negutiatoriu. Parintele seu se numiá Barila séu Barula, éra mun'a sa Misira. Despre calitátile lui sciintifice si morale, acela-si chronicariu se exprima asiá: Pré invetiatu, multe limbi sciá, elenesce, latinesce, slovenesce si altele. Adâncu din carte sciá etc. in tíer'a nóstra pe acele vremi nu se aflá omu cá acela.“ La 1649 ilu vedemu pe Dositeiu cá monachu in manastirea Pobrata, éra pe la 1658 fu inaltiatu la gradulu de episcopu alu Husilor, si in

1659 ilu aflámu cá episcopu la Románu. La 29 fauru 1664 sub principele Eustratie Dabija, Dositeiu a participatu la Divanulu tierii, impreuna cu mitropolitulu Gedeonu, cu episcopii Teofanu alu Radautilor si Serafimulu alu Husilor. Dositeiu a pastoritu la Románu de la 1659—1671 juliu 30, când se subscie cá mitropolitulu. In acelu timp elu se dete cu totulu studiului si ocupatiunilor literare. Traduse cartile bisericesci in limb'a romána, verificá Psaltirea, pe cari in urma cá mitropolitulu le-a si publicatu.

Mitropolitulu Dositeiu, poetu si filologu totu-de-odata, curati limb'a romána de cuvinte straine, inlocuindu-le cu cuvinte curatu románesci, si intrecéndu pe invetiaturu seu contimporanu Mironu Costinu in manuirea limbei si elegantia espressionilor.

Cá celu mai eruditu dintre toti clericii contemporani, dinsulu ne-a lasatu urmatórele scrieri eclesiastice si a nume: „Psaltirea.“*) in versuri, Uniero in Russi'a 1673. In verificarea Psalmilor Dositeiu se tine mai totu-de-una de sensulu literatu, ba inca intr'unu modu fórte liberu. Elu de comunu ia din textulu Psaltirei numai ide'a generala, éra detaturile le scóte din inspiratiunea sa poetica, produsa din propriile lui simtieminte catra religiune, catra biserica, catra tíera, din evenimentele contimporane, din datinele tierii din aspiratiunile sale si ale Románilor. In Psalmii lui Dositeiu Románulu intimpina circumstantie de ale tierii, in ei transpira simtiulu si durerile patriotice si chrestinesci ale autorului pentru tíer'a sa. Conspiratiunea inamicilor esteri, comploturile interne, crudtímile resboiului, armele cu cari se luptau, lancea, pusc'a, spad'a séu sabi'a stégulu ce se inaltia peste siréguri, chiotulu ce a isbucnit oscile când se incaierau, speranti'a numai la Ddieu, devotamentulu catra biserica, stim'a catra domnitoru, ilusiuni pentru unu viitoru mai bunu, fertilitatea pamêntului, fructele si alte circumstantie din traiulu Románilor politicu, privatu si religiosu, sânt indicate in Psaltirea lui Dositeiu, incátu cu dreptu cuvêntu se póte dice, cá elu a localisatu, a romanisatu oper'a profetu-imperatului Davidu, de aceea ea a fostu fórte gustósa ânimei române contimporane din tóte starile. Multi din Psalmi au devenitu astadi cântece poporale, cu Psaltirea lui Dositeiu se mangaiau

*) Cultur'a moderna a Russiei se datoresce principelui Petru Movila, si imperatului Petru celu mare; dara este greu a decide, care dintr'insii a fostu mai mare.

**) Despre Petru Movila tractéza operele urmatóre: Scumim Tiszkievicz: Felix cometa post natali diei Petri Movilae mitropolitae Kiovensis (sine loco) 1633. Anonimi. Mnemosyrea gloriei, a lucrurilor si muncilor lui Petru Movila (pol.) Chievu 1633. Bajewski: Petrus Mohila mitropolita Kiovensis iconismus Kiovide 1646.

*) Autografulu Psaltirei lui Dositeiu ilu posedu Al. D. Sturdza. „Historia Literatury polskiej.“ Vol. VIII. Cracovia 1851. Vedi si prefaci'a de la traducerea dlui dr. B. Constantinescu, din 1877.

pâna si cei din inchisori. Éca in scurtu preceptele cuprinse in oper'a marelui prelatu Dositeiu.

A mai scrisu si publicatu : „Acaftistu“, totu la Unieiu in 1673; „Liturgi'a“ Iasi 1679; „Psaltirea slavona si Româna“ in prosa Iasi 1680; „Trebnicu“ Iasi 1680; „Pare miariu“ Iasi 1683 si „Viéti'a Sântilor“ 2 tomuri Iasi 1683.

Éca cine e si ce a facutu mitropolitulu Dositeiu pentru literatur'a româna din acea epoca. *)

(Va urmá.)

George Popescu.

SECRETELE CASTELULUI.

— Romanu, de XAVIER de MONTÉPIN. —

(Urmare.)

De siguru, Lactance se credea de totu singuru.

S'ar fi remasitu hasardosu pe capulu seu, cà nimene nu l'a vediutu esindu si cà nimene nu s'a gânditu a-lu urmari.

Si totusi se insielá.

Precisu in momentul in care dinsulu inchise usi'a scarei mici, o forma intunecósa se miscá de lânga parete si incepú a merge in urm'a lui.

Acea forma erá Lazaru, insarcinatu de marquisulu a se asigurá, déca intendantulu si-a indeplinitu consciintiosu missiunea sa intunecósa.

Lazaru merse dara in urm'a lui, pe când elu se departá cu repediune.

A inecá pe acestu copilu, — cugetá Lactance, — a nimici pentru totu-de-una pe acestu micu viconte! E bine! Dlu marquis pe dreptu unu nebuu! — Prin acestu copilu eu tînu pe toti! Prin acestu copilu, averea mea asigurata si scaparea mea de pedépsa sigura! Marquisulu, convinsu cà omorulu e severitu, se va crede scapatu de puterea mea, fiindu cà eu nu l'asiu puté denunciá fara sè me perdu si pe mine! Vini-va o di, si acea dí dóra e aprópe, când i voiu probá contrarulu, descoperindu-i esistinti'a mostenitorulu contelui si amenintiându-lu de a presintá, pe neasteptate pe acelu mostenitoru, déca nu va mijloci, cá dn'a Chavigny sè nu-mi platésca sum'a rotunda de dóue sute de mli livre! In privinti'a acést'a, sum domnulu situatiunii! Totu asiá sum si fatia de stapânulu meu, căci, de cumva prin nenorocire acésta intriga intunecósa s'ar descoperi, voiu primí nu numai grati'a, ci si o respata maréti'a pentru restituirea copilului, care nu se va puté gasí fara mine. Asiá dara totulu merge bine! Sûm unu hotiomanu norocosu, si de siguru voiu murí in pelea cutarui bocotanu cusutu cu auru!

Lactance, totu mergêndu cu pasi repedi, vorbiá intru sine asiá, si, in adânc'a lui satisfactiune de evenimentete si de sine insu-si, dinsulu fara indoieála si-ar

fi frecatu cu bucuri'a mânile, de cumva unulu din bratiile sale n'ar fi fostu ocupatu a sustiné copilulu, a supra caruia basá atâte sperantie.

Lazaru sciá prin domnulu seu, cà intendantulu trebuia sè se indrepte cu sarcin'a sa catra lacu. Elu dara fu cuprinsu de mirare mare, vediêndu, cà Lactance esindu din parteru, a apucatu o directiune de totu opusa; dar i plesni prin minte, cà de siguru tém'a d'a intelní pe cine-va l'a indemnatu sè faca unu incungiuru lungu.

Dar mirarea lui devini si mai mare, când vediu, cà Lactance intrá in padure, si isi întórse spatele catra lacu in modulu celu mai absolutu.

In primulu momentu i plesni prin minte ide'a sè strige dupa elu: „Dar unde mergi?“

Dar si-aduse a minte, cà elu a primitu ordinulu de a supraveghiá si nu acel'a de a intrevini, si decise a esecutá literalmente porunc'a sa.

Afara de acést'a, elu nu iubiá de felu pe Lactance, si tare ar fi doritu sè-lu prinda in flagrant delictu de neascultare. Sè grabimu a adauge, cà dinsulu erá convinsu, cà nu se putea teme de nici unu pericolu, de óra-ce urmariá pe intendantu din pasiu in pasiu, si cà tocmai de ar fi trebuitu sè mérga tóta nóptea, contá bine a nu-lu perde din vedere.

Apoi mai trebuia sè cunósca, spre a le eludá la trebintia, proiectele dóra suspecte ale blastematului síretu.

Lactance inaintá totu dreptu, fara sè se oprésca séu sè se rentórca; nu peste multu sosi la paretele ce incungiurá parculu. Timpu de unu patraru de óra merse de-a lungulu lui, apoi sosi la o usia mica, scóse din busunaru o cheia si deschise usi'a.

— Ah! drace! — cugetá servitorulu marquisului, — éta cà dinsulu iese la câmpu! Nu me mai potu indoí! Aice se ascunde o tradare, si credu cà e timpulu sè oprescu pe acestu omu.

Dicêndu acést'a, Lazaru grabi a-si esecutá hotarirea.

Inse deja erá târdiu.

Pe cându elu sosi la usi'a mica, ce remase deschisa, audi unu rinchezatu, si vediu pe Lactance sarindu pe unu calu care ilu asteptá insielatu si cu frêu, si departându-se in galopulu celu mai repede.

A urmá pe josu, in intunericu, pe unu omu calare, erá cu neputintia, si Lazaru nici nu încercá acést'a.

Vediêndu-se pacalitu astfelu, in mormentulu primu erá sè-si smulga perulu, mai alesu cugetându la mân'i'a marquisului, cându i va spune, cà tóte proiectele lui sînt compromise.

— Dinsulu nu va intardiá sè pretinda, cà si acést'a e gresiél'a mea, — adause servitorulu, — cu tóte cà eu credeam a face bine esecutându strictu ordinile sale; dar cându cine va nu reese, totu-de-una e vinovatu. De multe ori am esperiatu acést'a, spre pagub'a mea.

Si Lazaru, gânditoru si pacalitu, incepú sè se rentórca de castelu cu pasi lini.

Lactance inaintá totu in galopu, tinêndu frêulu cu mân'a drépta si cu stâng'a stringêndu la peptu pe mostenitorulu plapându alu numelui celui mai frumosu si alu unei din averile cele mai mari ale Franciei.

Elu nu opri mersulu repede alu calului decátu

*) Conf. Melchisedecu : „Chronic'a Românilui si a episcopiei de Românu“, tom. I. Bucuresti 1874 si „Analecte literarie“ de T. Cipariu.

numai dupa ce facu cevasi mai multu de dóue mile in timpu de o jumetate de óra.

Sosi la picíorele unui délu nu pré naltu, acoperitu cu putina verdétia.

Se urcà pe o carare nu pré umblata si numai decátu se aflá in mijloculu a vr'o diece casulie, séu mai bine bordeie, construite grosolanu si acoperite cu paie.

O tacere adâncá, intrerupta de latratulu furiosu alu unor câni legati, domniá in acea colonía prepadita.

Numai la unu bordeiu se vediu lumina : o radia de lucóre palida esiá prin creptaturile usiei si prin a unei singure feresti.

Lactance isi oprí calulu inaintea acestui bordeiu.

XIX.

Momentulu grozavu.

Lactance siuerà incetu si prelungitu.

Usi'a se deschise numai decátu ; o femeia aparú in pragu si díse cu o voce guturala :

— Te-am asteptatu.

— Vedi, cá sum esactu, Margarita, — response intendantulu scoborindu-se de pe calu si legându-si calulu de o veriga de feru batuta in parete.

— Intra si ffi bine vinitu, — response femeia, pe care o audíramu numindu-se Margarita.

Interiorulu bordeiului oferiá vederea cea mai ticalósa.

Câte-va zdrentie fara nume atêrnau, mestecate cu niste pânze de painjenu pline de pravu, de grindile cioplite duru, cari sustineau podulu.

Pamêntulu batutu supliniá scândurile.

O mésa schiópa, unu scaunu ce se clatiná si unu patu facutu din patru scânduri compuse grosolanu, formau totu mobilierulu.

Pe mésa se vedea unu cosiu de papura, ineztratu cu peri de lâna, lasati de oi pe lânga garduri.

Intr'unu léganu, mai multu decátu primitivu, dormiá unu copilu frumosielu, aprópe de o luna.

Dóue obiecte formau niste contraste bizare in acésta miseria ticalósa.

Aceste erau niste castanete de ebenulu celu mai frumosu si o doba de basca zugravita cu colori viue si ineztrata cu o multime de panglice rosie si galbene inca próspete, — cari atêrnau de unu cuiu batutu in parete.

Stapân'a acestei locuintiei curióse erá cam de 24 — 25 de ani.

Tali'a sa de mijlocu si de o mladiere cá de si-erpe, perulu seu lungu, stralucitu si negru vinetiu, petiti'a sa lucia si de colórea aramei, ochii ei fórté mari si de o miscare repede, trasurile ei frumóse si regulate, infatisiându unu caracteru orientalu fórté pronunsiatu, imbracamêntulu seu pitorescu, colierulu de zechini de arama oxidata care incungiurá gâtulu seu pré lungu inse de o forma curata si graciósa, tóte in fine spuneau, cá dins'a apartinea rasei tigané.

Cele câte-va bordeie imprasciate pe délulu despre care vorbiramu, formau in adeveru unu satu tiganescu, asiadiatu in loculu acel'a de mai multi ani, cu invoiel'a contelui Rahon, séu mai bine cu a intendantului seu, cáci Annibal nu sciea de felu ocuparea ace-lui locu sterilu din mosiile sale.

In acelu satutiú recrutá nenea Lactance tigancele admisse la onórea d'a luá parte la saturnalele pentru cari serviá de teatru pavilonulu din parcu.

— Ai copilulu ? — intrebà Margarita.

— Éta-lu !

Si Lactance intinse tiganeci fienti'a plapânda, care inceptú sè scóta tipete.

Ea ilu privi cu indurare, si indepartându cu o miscare superba pânz'a ce acoperiá peptulu ei robustu, i presintă sinulu pe care copilulu ilu apucà indata.

— Bietu copilasiu ! — murmurà tiganca, peste o óra elu ar fi muritu !

Lactance scóse din busunaru vr'o dóue-dieci de piese de auru, pe cari le puse pe mésa.

— Eu imi tînu promissiunea, — díse elu, — tine minte si tu a ta !

— Nici odata nu o voiu uitá, — response Margarita. Nimene nu intra in locuinti'a mea ; nimene nu va scí, cá tu ai vinitu si cá am doi copii de nutritu.

— Bani nu-ti vor lipsi, — reluà intendantulu ; dar incátu de frumósa va fi resplat'a, tocmai asiá de infricosiata are sè fia pedéps'a de cumva vei tradá secretulu meu. Scíi bine, cá sùm a totu-puternicu pe mosiile stapânului meu ; voiu ordoná sè te bata in publicu cu nuiele, apoi te voiu aruncá in inchisóre. Te voiu desparti de copilulu teu si voiu goní din tíera pe consotii tei, — de cumva nu-mi va vini mai bine la socotéla a-i dá pe mân'a locu-tiitorului civilu, acúsându-i de furaturi si de vrajitoria.

— Ei sînt nevinovati ! — esclamá Margarita.

— Cu tóte aceste vor puté sè fia tramisi la galere. Plângerea mea ar ajunge a asigurá condamnarea lor.

Tiganc'a devini palida si tremurá.

— Pentru ce tremuri asiá ? — intrebà Lactance. Ffi muta si nu te teme de nimica, nici pentru tine, nici pentru ai tei.

— Voiu fi muta . . .

— Peste trei dile voiu vini sè aflu noutati despre copilu.

— Ilu vei gasi plinu de viétia. Ilu voiu iubi cá pe alu meu.

— Acuma te parasescu . . . Inchide-ti usi'a, si nu o mai deschide nimenuia, nici chiar celora din satutiulu vostru.

— Juru, cá nu o voiu deschide.

Lactance esi din casulia, se urcà pe calu, apoi perfectu multiamitu de modulu cum a arangiatu lucrulu acest'a, se rentóse in galopu catra castelu.

Nu-lu vomu urmá, séu mai bine vomu sosi acolo inaintea lui.

Trecu cam o óra de la momentulu in care vediramu pe Margarita primindu copilulu din mânile Simiónei, spre a-lu dá intendantulu.

Mósi'a, cu o promptitudine si istetíme aprópe de necreditu, facu iute sè dispara tóte semnele disordinei causate prin nascerea contessei.

Acésta din urma, alu carei somnu letargicu nu parea cá va avé sè 'ncete in curéndu, nu facea nici o miscare si nici odata respiratiunea ei n'a fostu mai lina si mai egala.

Simiona Raymond isi preumblá incetu privirile in giurulu odáii, spre a se asigurá bine, cá nici unu indice denunciatoru nu s'a sustrasu veghiatórei sale observatiuni.

— Dómna marquisa, — dise apoi ea, — credu că a sositu momentulu spre a dá lovitur'a cea mare.

Frumós'a Olimpia respunse prin unu semnu afirmativu.

Simion'a se apropià de patu.

Scóse din sinulu seu unu faconu de cristalu plinu cu o licóre fara culóre, asiá de stravedia cá ap'a de stânca.

Ea versà in palm'a sa câte-va picaturi din acés-ta licóre si stropi incetu templele contessei.

Mai cá numai decátu unu felu de tresarire usió-ra scuturà membrele junei femei, pleópele sale ince-pura a tremurá, gata sè se ridice.

— Dómna marquisa, — dise éراسi Simiona, — te rogu a inscúntiá pe dlu Rahon, cá dómna contessa se va desteptá numai decátu.

Olimpi'a grabi a parasí odai'a si a trece prin budoaru, spre a merge sè bata la usi'a apartamentului verului seu.

— Sermana femeia! — murmurá ex-vrajitóra din strad'a Lanterne, ficsându spre Maria de Rahon o privire duiósa, — acuma se va realisá profetirea mea . . .

Abiá terminà aceste cuvinte, când aparú contele, insotitu de dn'a Chavigny si urmatu de Saint-Maixent, care se oprí in budoaru.

Annibal întrebà iute cu voce lina :

— Credi cá óra naserii in fine se apropia?

— CREDU, — respunse Simiona, — si asiú díce cá süm sigura, de cumva natur'a, de eri, n'ar paré a me amagi dejucându tóte prevederile mele.

Annibal, deja inspaimântatu, gângavi :

— Totusi starea contessei nu-ti pare a fi periculósa?

— Nici intr'unu modu. Uita-te si te vei asigura . . . Dar tocmai acés-ta linisce atátu de adânca, atátu de absoluta, este ceea ce me surprinde si nu-mi potu explica.

— Ce felu ! esperinti'a dtale . . .

— Esperinti'a mea e insielata, dle conte, iti marturisescu acés'ta cu tóta umilinti'a.

In momentulu acel'a contessa isi deschise ochii, se ridicà in patu si ficsà a supra celor trei persóne ce se aflau fatia de ea o privire plina de mirare si de nesigurantia.

Erá evedentu, cá desteptarea corpului precedá la ea inaintea tredirii spiritului.

Ea nu-si aducea a minte de nimica si facea incercári visibile spre a-si viní in ori.

Annibal se plecà spre ea, i sarutà fruntea si o întrebà :

— Cum te afli, amic'a mea?

In locu de respunsu, dn'a Rahon scóse unu tipetu.

Incepea sè i se lumineze mintea; ea observà schimbarea mare ce urmà in starea ei, de când fu adâncita intr'unu somnu atátu de greu si curiosu. Si întrebà cu voce schimbata si rugatóre :

— Copilulu meu? Unde e copilulu meu?

Annibal se 'ntórse catra Simiona Raymond, a carei purtare si fizionomia esprimau mirare.

Frumós'a Olimpia, la rîndulu ei, facú si dins'a o miscare de mirare profunda.

— Pentru ce me despartíti de copilulu meu? — continuà contessa cu unu inceputu de esaltatiune. Ce ati facutu cu elu? Nu puteti voi a me lipsi de vede-

rea lui! . . . Dati-mi-lu! . . . Lasati-me sè-lu acoperu cu sarutàrile mele, sè-lu stringu la ânima! . . . Ve temeti sè nu simtiu vr'o emotiune pré mare stringându-lu in bratie? Ve insielati . . . eu süm tare . . . multu mai tare decátu cum me credeti . . . De altminte, bucurf'a nu face reu! Redati-mi-lu dara, ve rogu, macaru si pe câte-va minute, si apoi me voiu supune, voiu fi liniscita, si ve promitu, cá voiu face tóte ce trebuiescu spre a me puté sculá câtu mai iute . . .

Annibal, Olimpia si Simiona se priviau cu confusiune mare si nu graira nici unu cuvèntu.

Fati'a dnei Rahon imbracà iute o grozava espressionu de ingrigire si de frica.

— Ah! — strigà ea cu voce sfasiatóre, — voi taceti . . . nu cutezati a-mi respunde . . . ve întórceti ochii . . . eu ghicescu, intielegu! . . . Nenorocita, nenorocita mama ce süm! . . . copilulu meu e mortu! . . . elu e mortu! . . . elu e mortu! . . .

Si acestu strigatu desolatu se finí intr'unu suspinu.

— Te insieli, dómna contessa! — dise atunci Simiona; — departéza iute acés-ta durerósa ilusiune! Copilulu dtale nu putea sè fia mortu, de óre-ce dta nici n'ai nascutu.

— Eu nu te credu! — respunse jun'a mama cu taría. Toti sunteti de acordu spre a-mi ascunde unu evenimentu nenorocitu, fiindu cá ve indoiti de curagiulu meu, dar, vorbiti, vorbiti! ve conjuru, ve rogu in numele vietii mele! . . . Acés-ta nesigurantia grozava me omóra! . . . Voiescu mai bine de o mia de ori a cunosce tóta nenorocirea mea! . . .

— Dómna contessa, iti juru . . .

— Minti! — o intrerupse dn'a Rahon, care nu se mai putea stapâni, — taci! . . .

Simiona luà o fatia trista.

— Fia! — dise ea, — voiu tacé, fiindu cá imi poruncesci si fiindu cá süm acusatata de minciuna; inse dómna marquisa n'a parasitu odai'a acés'ta de eri nici pe unu momentu. Dins'a va afirmá adeverulu, si dóra dómna contessa va consimti a o crede . . .

Maria de Rahon aruncà spre Olimpia o privire rugatóre.

— Scumpa véra, — dise marquis'a, — afirmu si eu adeverulu, cá aice nimene nu te insiéla, si ai fostu cruda fatia de o femeia alu carei devotamentu nu meritá acés-ta injuria.

Contessa se lasà de nou a cadé pe perina, frânta, nimicita, si sirórie de lacrimi curgeau din ochii ei . . .

XX.

Desteptarea contessei.

Contele Rahon, consternatu, se departà de patu si facú semnu Simiónei sè mérga la intrarea cabinetului de toaleta.

Acolu elu o întrebà de totu incetu :

— Nu cumva ea are friguri, si nu cumva vr'unu deliru trecatoru o silesce sè vorbésca asiá?

Simiona isi scuturà capulu.

— Nu, — dise ea indata, — nici friguri, nici deliru. Pune mân'a pe bratiulu dómnei contesse, si vei simti, süm sigura, cá pulsulu ei nu bate mai repede decátu de alta-data.

— Inse asiá dara cum se explica acés-ta incapatîinare neintielésa de a sustiné in contra nóstra a tu-

turora, si chiar in contra evidentiei, că dins'a a nascutu.

O miscare a Simiónei spunea, că nici ea nu intielege mai multu decâtu celu ce o intréba, ceea ce erá cu neputintia de intielesu.

Si totusi, dupa ce meditá câte-va secunde, ea murmurá :

— Se póte că dóm'n'a contessa, in timpulu câtu a duratu somnulu seu lungu, din care abia s'a destep-tatu, a avutu unulu din acele visuri, cari atingu tare imaginatiunea, si dóra in momentul acest'a ia visulu acel'a dreptu realitate . . .

Acésta esplicatiune nu continea nimica cu nepu-tintia si contele Rahon grabi s'o primésca, căci aceea alungá din spiritulu seu unu cugetu infricosiatu.

Elu se intrebá, palindu, deca *ide'a fixa*, de multu timpu urmarita, nu impinsese pe contess'a la nebunia?

Neliniscitu prin acésta intrebare, elu se rentórse lângá patu, prinse mân'a socii sale, care totu lacrimá si intorcându-se catra ea, o intrebá cu vocea cea mai dulce si mai móle :

— Mario, scump'a mea, pentru ce plângi asiá?

— Pentru ce? — respunse contess'a. Pentru că m'a lovit o nenorocire nereparabila, si in locu de a-mi díce : „Curagiu!“ si de a plânge cu mine, v'ati convorbitu toti sê-mi ascundeti că copilulu meu e mortu! E bine, aibi mila de mine, Annibal! . . . Nu me tratá că pe o fiintia slaba, incapabila de a suportá durerea morala! Aréta-mi trupulu fara sufletu alu acelui scumpu fructu alu sinului meu, care n'a fostu menitu sê traiésca . . . Lasa-me sê-lu sarutu odata, numai odata, acea gura muta, care nu-mi va díce nici odata : „Mama!“ si voiu oferí intristarea mea lui Dumnedieu; iti juru, că voiu fi resignata . . . voiu fi tare si crestina . . .

— Scumpa Mario, — respunse Rahon, — asiá dara, că sânt dóue lucruri, de cari nici odata nu te-ai indoitu : amorulu meu nefinitu pentru tine respectulu absolutu pentru onórea mea? . . .

— Credu in amorulu si in onórea ta, precum credu in sufletulu meu nemuritoru, — siopti contess'a.

— Si tu scfi bine, că decuma ar trebui sê moru la momentu séu sê me dejosescu prin sperjuru, asiú alege mórtea.

— Scfu.

— E bine, Mario, pe amorulu meu si pe onórea mea, va sê dica pe cele dóue ce imi sânt mai sante pe pamântu, iti juru că te amagesci! Nascerea pe care o credi, nu s'a intêmplatu. Mai poti sê te indoiesci?

— De tine, nici odata! Tu esti convinsu . . .

— Cine? — intrebá Rahon c'unu tonu aprópe severu; — cine ar cutezá sê 'ncerce acést'a si cum ar puté s'o indeplinésca?

Cautatur'a esitanta a contessei trech de pe fati'a Simiónei la aceea a Olimpiei.

— Nu scfu . . . — siopti ea inchidiéndu-si ochii, pâna când din ânima i esi pe buze unu suspiru lungu.

Ea dicea, nenorocit'a femeia, adeverulu. Nu sciea. Unu instinctu, care nu o putea insielá, o simtire a carei natura nu erá indoioasa, i spuneau că totulu e finitu, că sarcin'a de trei ori sânta a maternitáti nu-i mai ingreună sinulu; dar intru acést'a asigurare si intre afirmatiunile solemne ale barbatului ei, a verei

sale si a mósiei, ea se svêrcoliá cá intr'o ametiela ne-audita. Nici o diare nu putea luminá pentru ea intu-nericulu intrigei infricosiate, a carei jucareia si victi-ma erá. Ea ghiciá cam incurcatu unu misteriu, dóra o crima, dar nu cutezá sê acuse, nu cutezá sê suspicio-neze pe nimene.

Simiona, la rëndulu ei, chiamá la o parte pe Rahon, care simtia renascéndu-i-se neliniscirile in privinti'a nebuniei possibile a sotiei sale.

— Nu te nelinisci, — i díse ea respundiéndu la cugetele sale secrete, — e nesmintitu unu felu de de-mentia la mijlocu, dar acésta nu póte sê fia decâtu numai trecátore. Dn'a contessa fara 'ndoiela va nasce peste câte-va óre, si primulú tipetu alu copilului seu va alungá ilusiunile cari o cuprinsera.

Vorbindu astfelu, Simión'a dedú dnei Rahon o lingura din beutur'a, a carei efecte miraculóse le cu-nóscemu, si jun'a femeia adormi de nou intr'unu somnu adâncu, care se prelungi pâna târdiu in demin-éti'a urmatóre.

La desteptarea ei, convingerea sa nici nu se mo-dificá, nici nu disparú; ea numai o ascunse in adân-culu celu mai secretu alu sufletului seu, sciundu bine, că o indoiela esprinata formalu ar fi parutu injuriósa pentru conte dupa juramântulu ce a facutu.

Marquisulu Saint-Maixent, introdusu de Anni-bal, in odaia de culcare, indata-ce contess'a a adormitu de nou, voia sê remána lângá rud'a sa cea mai mare parte a noptii.

Numai cam pe la patru óre deminéti'a, cedându rugamintelor contelui, care ilu invitá a se culcá pu-tinu, se duse in apartamentulu seu.

Acolu elu gasi pe Lazaru, care de totu rusinatu si necasitu d'a fi indeplinitu atátu de reu mandatulu seu, nici că se cugetá a dormi.

— E bine! hotiomanule, — i díse elu dupa ce cu precautiune inchise usi'a, — presupunu, că imi aduci noutáti bune.

— Ah! — murmurá servitorulu, — dlu marquis se insiela; noutátile ce-i aducu sânt câtu se póte din cele mai rele

Saint-Maixent tresari.

— Cum! — esclamá elu, — va sê dica Lac-tance . . .

— Lactance e unu hotiu duplu si eu sôm de trei ori netrebnicu.

— Nu mi-au esecutatu ordinile, dupa cum s'a angajatu? — reluá marquisulu, a carui fatia a devin-itu palida.

— Nu.

— Traiesce copilulu?

— Asiá credu; asiú puté sê dícu, că sôm si-guru . . . numai de cumva n'a muritu prin mórte nat-urala.

— Ce a facutu cu elu intendantulu?

— L'a dusu.

— Unde?

— Nu scfu.

— Ticalosule! — strigá Saint-Maixent cu o vo-ce ragusita de furia, — nu l'ai urmaritu?

— L'am urmaritu cá umbr'a lui; dar din nenorocire l'am perdutu.

(Va urmá.)

S A L O N U :

Calindarulul septemanei.

Dumin.	11 23	E. 17 d. R. n. s. cruci.
Luni	12 24	ss. st. mm. Autonom, Curnut.
Marti	13 25	s. st. m. Corniliu, s. m. Cronid.
Mercuri	14 26	Inalt. sfintei cruci.
Joi	15 27	s. m. m. Nicita, c. p. Filoteiu.
Vineri	16 28	s. m. m. Eufimia, s. m. Melitina.
Samb.	17 29	ss. mm. Agapia, Sofia, Agatoclia.

CRONIC'A RESBOIULUI.

Proclamatiaunea principelui Carol. Amu semnalatu în nrulu trecutu, că principele Carol — la trecerea armatei române — a adressatu si poporului român o proclamatiune. Acea se afla acuma inaintea noastră si începe cu următoarele vorbe :

„Români,

„Dupa două secole de slabiciune si de înjosire nationala, voi, astadi, ati reluat armele în mâna. Ostirile tierii au trecut Dunarea. Punându-me în fruntea aperatorilor drepturilor si independintiei patriei, simtu trebuint'ă de a-Mi împartesî cugetările si sperantiele cu natiunea care Mi-a incredintiatu destinatele sale.“

Apoi proclamatiunea descrie, că pentru ce trebuie să între armat'ă română în batalia; pentru că adeca să ajutore pe rusi a pute încheia resboiulu câtu mai curându, că astfel pacea se aline câtu mai curându ranele cauate de resboiu.

Si dupa aceea continua asiă :

„Români,

„Acésta dura extremitate, éra nu ambitiunea personala, nu poft'ă de gloria séu de cuceriri, ne scóte din positiunea defensiva. Bulgaria este pustiita, poporatiunile ei chrestine sânt date prada crudimii ordelor nedisciplinate ale Asiei, resboiulu de estermnatiune este declarat la totu ce pórtă numele de chrestianu; nu avem dar nici unu temeiu de a crede că, multiamita pasivitatii noastre egoistice, o sórta mai buna ar accepta pe România, când succese statornice aru pune armatele turcesci în putere de a calcá pamântulu românescu !

„Intru câtu timpu voru sta în picioré cetătile turcesci de la Ada-kale pâna la Macin, pastrate nu spre a impedece trecerea de armate straine, nu spre a tiné peptu altoru cetăti inimice. ei numai spre a bombardá orasiile noastre deschise, spre a nimici comerciulu internationalu si localu de pe marele nostru fluviu; intru câtu timpu unu regimu de umanitate si de legalitate nu va fi stabilitu în Bulgaria; pâna când drepturile si demnitatea omului nu voru fi asicurate si chrestinilor din Turcia, Români'ă nu póte, nu are dreptu a se scî în pace, a se crede ferita de presinte si de viitóre catastrofe! La inlaturarea acestoru rele cari 'o amenintia în tóta diu'ă, în tóta ocasiunea, la statornicirea în vecin'ă Bulgaria a unei stari de lucruri reclamata de justitia si civilisatiunea moderna, are dar si Români'ă datoría de a contribuî pe câtu i compórta fortiele si mijlócele ei! Acésta i se impune

de trecutul ei gloriosu, de interesele cele mai sacre ale presintelui, de asicurarea viitorului seu !“

Si apoi încheia astfel :

„Români,

„Dupa staruintiele a trei generatiuni, dupa suferintiele si sacrificiele parintilor vostri, si multiamita generósei protectiuni a marilor puteri europene, Statulu român s'a formatu. A sositu acum timpulu că acestu statu să dovedéca si elu Europei, prin energi'ă si abnegatiunea tuturor claselor societătii sale, si mai alesu prin bratiulu fiilor sei, că România are vitalitate, că ea are fortie proprii ale sale, că ea are consciint'ă missiunii sale *la gurele Dunarii*, că ea are barbat'ă de a o poté implini!

„Puterile europene chrestine au avutu indestule ocasiuni de a aprecia că Români sciu a cumpeni aspiratiunile lor, în marginele prudintiei politice! Acum, prin participarea armatei noastre la resboiu, prin valórea si disciplin'ă ei, a venitu momentulu să le dovedimu, că Români'ă este si póte fi si unu elementu inteligente si solidu, spre a contribuî la intemeierea ordinii si stabilitătii în Oriinte. Tóte aceste consideratiuni de mare valóre sânt atâtea datorii pentru natiunea noastră, că si noi să intrăm în lupta, că si noi să punemu umerulu, că si noi împreuna să lucrăm la curmarea unu resboiu care, cu câtu se va prelungi, cu atâtu mai multu va secá fortiele noastre morale si materiale.

„Deci pentru apropiat'ă dobândire a pacii multu dorite, pentru intemeierea solida a drepturilor noastre de natiune libera si de sine statatóre, pentru intarirea stimei si increderii catra noi a natiunilor straine, invocându numele marilor nostri Domni eroi, odata energicii aperatorii ai chrestinismului în Oriinte, luându esemplu de la betrânile noastre ostiri, cari în timpurile de glorie au preâmblatu triumfatóre drapелеle române de la Marea-Négra pâna la tiermurile Marii-Baltice, noi amu trecutu Dunarea!

„Invocându pe Dumnedieu, în mân'ă caruia este sórtea batalielor, betrâni si tineri, osteni ai României, noi scimu ce natiunea astépta de la bratiulu nostru. Domnu, oficiari si soldati, noi ne vomu face dator'ă.

„Români,

„Alaturea cu drapelulu augustulu Imperatoru alu tuturor Rusilor, pe care sta scrisa : *Emanciparea popórelor chrestine din Oriinte*, să inaltiăm si noi drapelulu nostru care pórtă *semnulu de viétia de sine statatóre semnulu de independintia alu Statului Românú!*

„Iubirea, cu care veti sustiné si imbarbatî pe fratii si fiii vostri, cari au trecut Dunarea spre a afirmá vitalitatea si forti'ă României, voru indieci avântulu si valórea lor!

„Cu deplina dar incredere în concursulu unanimu si necurmatu alu tuturor claselor natiunii, si în convingerea că ve veti indepliní toti cu sântienia, de la micu pâna la mare si în ori-ce impregiurare, datorriile vóstre catra patria, noi intrămu facisiu în lupta, inaltiându vechiulu strigatu cu care mai adesu au invinsu parintii vostri:

„Inainte cu Dumnezeu, pentru tiér'a noastră, pentru legea noastră!”

Datu in cuartierulu nostru Domnescu la Poradim, la 27 Augustu 1877.

CAROL.

Luptele de la Plevn'a.

Ravenitia lângă Plevn'a, 12 Sept.

Dupa patru zile de canonada armatele Ruso-Române unite au datu ieri asaltu pozitiiunilor turcesci de la Plevn'a.

Românii ocupau partea drépta de lângă Griviti'a. Apoi veniau corpulu alu 9-lea alu lui Krüdener, alu 4-lea alu lui Zotoff si 'n fine in extrema stânga generarii Skobeloff si principele Imeretinski.

Turcii ocupau 14 redute tari unite un'a cu alt'a prin siantiuri si retransiamente.

Patru redute dominau lini'a de retragere prin calea despre Sofi'a.

Celelalte erau asiediate in forma de potcova avându 11 kil. lungime pe 5 largime, redut'a de lângă Griviti'a formându punctulu celu mai orientalu alu potcovei.

Skobeloff inaintându la 11 ore de dim'etia catra redutele ce se gasescu asiediate pe calea de catra Sofi'a, a fostu atacatu de Turci.

Skobeloff respine pe Turci si luà la rëndulu seu ofensiv'a. Nu putù inse inaintà multu din caus'a tirailiorilor turci, adapostiti de retransiamente, cari indreptau unu focu din cele mai viui a supra trupelor rusesci in timpu de doué ore. La órele 4 renoi ataculu far' a puté inse inaintà, dar mantinându pozitiiunile ce luase. Perderile lui Skobeloff trebuie sè fi fostu fòrte mari, càci in timpu de 50 de minute focurile erau atâtu de dese in câtu se semenau multu cu batai'a tobelor.

La órele 12, o brigada a lui Zotoff, sustinuta d'o alta brigada, atacà redut'a din centru din partea despre miédia-di la 2 kil. si jum. de Radisiovo.

Ataculu fu respinsu de foculu tirailiorilor dupa unu asaltu de 90 minute. Elu fu renoitu la órele 4 cu 12 bataliône noi, din a 16-a s'a 30-a divisiune, cari inaintara cu cea mai splendida bravura si cumplitu devotamentu pâna la marginea siantiurilor, aducându scarile necesare pentru escaladare. Nòuele trupe impregiurara redut'a din trei parti si se acatiara, cá sè dicu asià, de ea intr'unu modu admirabile.

La unu momentu pe la 4 óre 45 min., ele patru trusera chiar in reduta, dar erà imposibile cá unu muritoru sè pòta resistá focului atâtu de mortalu alu carabinelor cu repetitiune. (Carabine englezesci avënd o reserva de cartusie in patulu puscii, ceea ce permite a se trage cu iutiél'a revolverului 12 séu chiar 16 focuri. Not. Red.)

Rusii au peritu cu sutele la câtiva pasi de reduta, si la 4 óre 52 minute putinii supravietuitori se retrageau cu inctulu, batuti, dar batuti cu cea mai mare onóre.

Românii, in acela-si timpu, si sub ochii Imperatului, au datu trei asalturi de reduta centrale, ce-va mai in josu de Griviti'a, si in mai multe rënduri companiele românesci asiediara scarile pentru escaladare, fura inse respinse, cu mari perderi, o multime de ómenii remanându morti pe contra-scarpa.

La cinci ore precise, asaltulu erà respinse pe tóta lini'a. (Redut'a s'a luatu de Români la alu 4-lea

asaltu, dupa plecarea corespondintelui. Not. Red.) Eu parasii câmpulu de lupta la 5 óre, dupa ce fuseiu martoru la asaltulu datu in partea despre miédia-di, stându adapostitu intr'unu retransiamentu :

Imperatulu s'a intorsu aci a 10 $\frac{1}{4}$ óre ieri sér'a.

Adi in faptulu dilii, a sositu unu adjutantu alu Imperatului, colonelulu Gengis-Khan, aducându sciri dupa câmpulu de lupta.

Colonelulu spune, cà ieri, la 7, sosindu doué noi brigade rusesci, ele luara acea reduta centrala, lângă care Românii fusesera respinsi la órele 4. (Ací credemu, cà corespondintele nostru, care nu a fostu factia, a fostu reu informatu. Românii, éra nu Rusii, luara acea reduta la alu patruea asaltu ce detera. Not. Red.)

Elu mai adauga, cà Rusii avura a sustiné unu contra-atacu din partea Turcilor. Rusii respingându-i, i urmarira pâna la o a dou'a reduta apropiata pe care o si luara.

Déca s'aru adevéri acést'a — si colonelulu ne-a asigurat personalu — acestu faptu aru schimbá cu totulu afacerea si aru face dintr'o respingere sângerósa o isbânda finala si póte definitiva. In ori-ce casu, atacurile viitóre voru trebui a se efectué prin traisiuri, càci, din partea Rusilor ultimele reserve au fostu ingagiate.

Regimentulu din Arhangelu este celu care a implinitu acésta mare actiune si colonelu Schuler, unu adjutantu alu imperatului a fostu ucisu in momentulu in care cu propri'a sa mâna plant'a drapelulu rusescu pe parapetu.

Redut'a luata domina in parte pe celelalte. Ea va putea fi transformata, cu putine lucrari intr'unu mijlocu de apropiare cu tóte celelalte rëndute. Nereusit'a a fostu astu-felu reparata si transformata intr'unu succesu stralucitu.

Estimediul fortiele ingagiate la 57,000 din partea Ruso-Românilor si la 70,000 din partea Turcilor, cari aveau si avantagiulu celor mai tari pozitii, cari s'au pututu vr'odata vedé.

Ori-ce succesu deci dobânditu cu fortie atâtu de putínu proportionate, spune volume in laud'a valórei si devotamentului acestoru osciri. („Românulu.“)

„Monitorulu României“ anuncia, cá ataculu a inceputu la 7 septemvre deminétia. Trupele româno-ruse au deschisu bombardarea in presinti'a imperatului rusescu. Foculu s'a continuatu si in diu'a urmátore fara intrerumpere. A dou'a di bombardarea a urmatu cu mai multa vioiciune decâtu diu'a precedentu; patru-spre-diece baterii române erau in activitate. Românii au perdutu unu soldatu mortu si vr'o 30 raniti.

Despre acésta lupta „Românulu“ scrie urmatórele : „Bombardarea s'a facutu sub comand'a Domnitorului Românilor, care a statu câtu-va timpu chiar in bateri'a 14; mai in urma s'a dusu, impreuna cu gznralulu Cernatu, la cuarthiarulu imperatului Rusiei. Adeverat'a lupta a inceputu inse mai pe séra. Pe la 5 óre divizi'a 4, comandata de colonelulu Angelescu, voindu sè inainteze, a inceputu sè dea asaltu pozitiiunilor turcesci. Lupt'a a fostu vigurósa. Regimentulu alu 13-le de dorobanti si unu batalionu din regimentulu 5 de linia s'au luptatu cu fòrte mare curagiu sub foculu neintreruptu alu unei redute inamice, si a reesitu a inaintà si a ocupá o intarire.

„Monitorulu“ adauge, că in dîu'a urmatóre la dejunu, imperatulu a beutu in sânetatea armatei române, laudându-i bravur'a. Apoi a datu vr'o 40 de cruci St. George bravilor armatei române; pentru fia-care bateria câte dóue. Ele — ni spune corespundintele „Românului“ — vor fi date prin otarirea soldatilor din fia-care compania, celor doi cari ei insii vor gasi că mai multu au meritatu-o. Domnulu României a invitatu pe Dómn'a de a face a se pregati esiarpe cu cari se se decoreze drapelulu regimentulu alu 13-le de dorobanti cu „Stiéu'a României.“

„Pol. Coresp.“ scrie din Bucuresci, că dupa luptele din urma de la Plevna comandantii trupelor române au datu semnalulu cu stégulu parlamentaru si tramisera ómeni pe câmpulu bataliei, că se adune cadavrele ostasilor români morti, spre a le îngropá. *Turcii impuscara spre oficierii de sanatate, cari purtau insemnele Crucii Rosie, si omoriru pe doi dintre acestia.*

O depesia din Vrbiza cu datulu de 14 sept. a diuarulu „Die Presse“, spune, că bombardarea la Plevna mai duréza. Români tinu positiunile ocupate si ataca Bukova. O alta depesia mai tardiu totu din dîu'a aceea anuncia inse, că la Plevna s'a facutu tace-re. Rusii se multiamescu cu positiunile ocupate pân'acuma, astépta erumperile lui Osman pasia si sosirea intaririlor proprie, cari in 14 dile trebuie se sósésca.

Éta rezultatulu de 6 dile! Diuarulu „Die Presse“ esclama: Ne abtinemu se facemu o analiza meritoria, de ocamdata constatámu numai dóue fapte: *ántáiu, tîenut'a bravurósa a trupelor romane, cari au avutu o parte mare din isbandile russesci de la 11 sept., — si a dóu'a, de totu necredíut'a necapabilitate a generalilor russesci!*

Din lagarulu românescu de la Vrbiza scrie unu corespundinte alu „Pressei“ din Viena urmatórele: Ordinea de lagaru esemplara, ce se afla aici, si atentiunea incordata cu care ostasii petrecu batali'a, dovedescu, că ei sînt insufletiti. Am vediutu mai tardiu pe soldatii români in lupta, si trebuie se marturisescu, că ei mergu inainte *nenfricati, cu curagiu si cu indresnéla, că ei stau neclatiti in plóv'a de glóntie*, si precum la atacu, câtu si la aperare isi tinu positiunea cu asemene taría . . . Principele Carol a condusu in persóna operatiunile, alergándu din positiune in positiune, si observándu rezultatulu canonadei, si dándu ordini. In giurulu lui cadeau glóntiele, inse elu cu sânge rece calari mai departe in focu . . . Comandantulu aripei drepte a românilor, generalu Cernat, se afla in continuu in mijloculu luptei . . .“

Ce este Plevna! Cetimu in „Românulu“: „Lumea este in nerabdare d'a aflá, că s'a luat Plevna. Nerabdarea o'ntielegemu, dar se'ntieléga si publiculu, că la Plevna nu este o batalia ce se dá pe câmpu, intre dóue armate, ci o lupta in contra unei cetáti. Plevna, dicea unu corespundinte englesu, este mai unu felu de Gibraltar. Plevna, dicea unu altulu, este mai unu alu doile Sebastopolu.“

Mai nou. Domnitorulu tramise natiunii române la Bucuresci stégulu luatulu de la turci. — Plevna e

incungiuurata, lupt'a continua; lui Osman i-ar fi ramasu in urm'a atacurile armatelor russe-române numai 25,000 ostasi, si acestia fara munitiuni; se ascépta rezultatulu decisivu. — Suleiman fu zdrobitu si respinsu la Sipca. — Tiarevicu sta puternicu la Bje-la. — Gard'a imperiale a sositu in Bulgari'a. — Români au respinsu mai bine de diece atacuri la Grivitza; ei stau neclintiti in tóte positiunile ocupate. „Daily News“ adeverece scirea, că nu rusii, ci români au ocupatu cu asaltu redutele de la Grivitza. — Diurnalele din Români'a serbédia virtutea armatei dovedita in luptele din urma, si dicu, că natiunea se impodobésca cu cununi pe ostasii cadiuti si morti pentru marirea României.

Imperatulu rusilor, — carele in dílele din urma fu óspele Domnitorulu României la Poradim, — s'a intorsu érasu la Gornistuden. — Regimentulu 13 a dorobantilor, care s'a distinsu atátu de tare in lupta, este din giurulu Iasilor; dlu ministru Cogalniceanu tramise o telegrama de felicitare primariulu si cetatienilor din Iasi.

CE E NOU?

Pe câmpulu de reshelu curge din 7. l. c. o lupta sângerósa si infricosiata. Osman pasia pâna astadi se sustiene in positiunile intarite dela Plevn'a, de vreme ce in 11. l. c. i succese a respinge mai tóte atacurile armatei russo-române. Dupa o scire din Berolinu, inca n'a urmatu lupt'a decisiva; artileri'a româna si russa bombardédia si acuma redutele din giurulu Plevnei; dupa ce in dilele trecute asaltulu si atacurile cu bajoneti'a n'au dusu la scopu, se incepe de aci inainte asediulu formalu. Astu-felu e inca pré de timpuriu a vorbi despre invingere decisiva a lui Osman. Eunuchii s'au luptatu si au resistatu, ce e dreptu, din tóta ánim'a si din tóte puterile; este inse mare intrebare, déca voru puté resistá pâna in capetu. Perderile de 25,000 raniti si morti rusi colosulu nordicu usioru le póte suplini; români pe lînga tóte, că luptara si cu mai multa barbatí'a, in câtu au pusu in admiratiune pe toti câti i-au vediutu, pâna acuma au numai 300 morti si 1500 raniti. Redutele de la Griviti'a, punctulu celu mai insemnatu ce domnesce a supra Plevnei, sînt cucerite prin vitezi'a dorobantilor români, unde au luat 5 tunuri si 2 stéguri de la inimicu; Griviti'a si astadi e in mân'a românilor. Artileri'a româna e fara parchia, se póte asemená cu totu dreptulu cu cea prusiana; nu inzadaru însusi Domnitorulu Carolu e soldatu de profesiune artileristu. — Diarulu „Romanulu“ vorbindu despre luptele urmate la Plevn'a dice: „Au fostu glorióse; dar dureróse!“ Aurulu se curatiesce prin focu. Români de parte de a fi descuragiati pentru că rezultatulu pâna acuma nu se póte pipai: dau celor raniti șcame, si celor sânetosi arme! . . .

Junimea româna din Bucuresci a adresatu dnei Thiers urmatóreá telegrama: Dómn'a, junimea universitara româna din Bucuresci atinsa in modu durerosu, ve róga se primiti omagieile sale de condolentia. Mórtea ilustrulu Thiers e o perdere simtita nu numai in Francia, ci in lumea tóta. Junimea româna o deplange.

Dlu Cogalniceanu a adresatu dnei Thiers urmatóreá telegrama: „Nu numai Francia, ci tóte na-

tiunile mari si mici cari apartinu rasei latine ieu parte la perderea ce-ati incercatu, la perderea ce-a incercatu lumea intréga. Binevoiti a primí dovedile de viua si respectósa simpatia din partea intregi României si din a mea in deosebi. Presentatu in 1844 mare-lui cetatianu, nu voi uitá nici odata bunetátile cu cari m'a onoratu si dovedile de generósa buna-vointia ce a datu adese-ori tierii mele. Ministrulu afacerilor straine alu României. (Semnatu.) Cogalniceanu.“

Socóta publica. Cu ocaziunea conferintielor invetiatoresci din tractulu protop. gr. or. alu Bisericeialbe, tînute in Ciclova-mont, arangiându-se la 4 septemvre a. c. o petrecere de jocu, alu carei vinitu curatu s'a destinatu fondului reuniunii invetiatoresci din dieces'a Caransabesiului, a incursu : la cassa cu pretiulu intrării 21 fl. 40 cr. Suprasolviri au binevoitu a oferá : Dd. Petru Vuia jude cerc. adm. 1 fl., N. Bojinca com. de sig. 1 fl., I. Petroviciu par. in Ciclova rom. 2 fl., P. Cimponeriu not. cerc. in Oravitia rom. 2 fl., A. Cotêrla primariu com. in Ciclova rom. 1 fl., I. Novacu inv. si com. scol. in Oravitia mont. 1 fl., P. Gaitoviciu inv. si com. scol. in Mircovatiu 60 cr., N. Bojinu inv. in Mramoracu 1 fl., G. Popoviciu inv. in Dolove 1 fl. si A. Blasiu inv. in Ciorda 60 cr.; peste totu 11 fl. 20 cr. ce resulta o suma totala de 32 fl. 60 cr. v. a. Detragându-se spesele de 19 fl. 10 cr., remâne unu vinitu curatu in favórea susu amintitei reuniuni de 13 fl. 50 cr. v. a. care suma sub datulu de adi s'a datu pré on. d. protopresbiteru concerninte Iosifu Popoviciu in Jamu, spre inaintare la loculul destinat. Ciclova mont. 12 septemvre 1877. Ioanu Miu, notariu com.

Flamur'a lui Hymen.

Dlu Teodoru Radu si dsiór'a Ana Suciú si-au serbatu cununi'a la 16 sept. in Blasiu.

Literatura.

„**Dómn'a Stanca**, socí'a lui Mihaiu Vitézulu“, studiu istoricu, 1560—1604. Sub acestu titlu dlu Gr. G. Tocilescu a scosu de sub tipariu la Bucuresci, in editiune separata, interessant'a sa lucrare aparuta pentru prim'a-óra la inceputulu anului curinte in colónele foii nóstre. Cetitorii nostri o cunoscú, prin urmare n'avemu sê scriemu mai pe largu despre acestu opu, unu productu pretiosu alu literaturii nationale. Adaugemu numai, cá tiparulu e frumosu, si opulu se afla de vëndiare la autorulu in Bucuresci.

T e a t r u .

Teatru românu in Oravitia. Biserica alba in 9/9 1877. Stimate domnule redactoru! Te rogu — dupa ce vedu, cá altulu pâna acum nu s'a ivitu — sê binevoiesci a luá prin mine notitia in pretiuit'a fóia a dtale, cumca : In Oravit'ia tinerii români au datu in 26 lunei trecute o representatiune teatrala „Creditori“ de V. Alesandri si „Doi amici tovarasi“ de G. Z. — Vinitulu s'a datu „Corului vocalu“, care cu câte-va septemâni mai nainte deduse prim'a productiune publica, in care a escelatu cu câte unu solo dsióra Stepanu si dlu Pocreanu. — In „Creditori“ a jucatu primulu rol (Aglaitia) dsiór'a Blanca Vuia, fii'a dlui Petru Vuia jude administrativu de aici, cu

succesu neasteptatu. Tiner'a diletanta a probatu prin debutarea sa nu numai talentu dramaticu ci si insulfetire pentru caus'a nóstra culturala, si trebue sê-i facemu cu atátu mai mare elogiú, cu cátu a avutu sê invinga mari pedece pâna a se infatisiá publicului; recomândamu si altor'a asemenea virtute. Dnii G. Petroviciu (Alecú), Iul. Novacu (Javrescu), P. Demetroviciu (ciobotariu), Silv. Velceanu (croitoriu), G. Bogdanu (confetariu), Al. Vuia (lipovanu), Cor. Popescu (tutungiu), merita tóta recunoscinti'a, ceea ce li s'a si datu prin dese aplause. Dlu Bogdanu cá Gheorghianu si dlu Velceanu cá Sfasitua a jucatu si in „Doi amici.“ In pies'a acést'a dsiór'a Maria Avramescu (Frusinitia) a portatu rolulu de frunte cu multu verva. Mai pe susu de tóte ne-a imbucuratu simtiulu si inim'a tinerimii nóstre, prin care a doveditu, cá in butulu elementelor eterogene ce i impresóra, totusi s'au sciutu naltia la consciinti'a de sine cá români si cá numai cá atari potu deveni factori de insemnatate in viéti'a sociala.

M u s i c a .

Chorulu vocalu alu plugarilor din Chiseteu (Banatu) a datu la 8 sept. unu concertu in sal'a scoléi de acolo in folosulu fondului acelu choru. Éta si program'a : 1) „Descéptate Române“, quartetu esecutatu de corulu vocalu ; 2) „Balcescu murindu“, solo pentru tenoru I esecutatu de D. Gerda ; 3) „Muntii“, quartetu esecutatu de corulu vocalu ; 4) „Movil'a lui Burcelu“, poesía de V. Alesandri, declamata de C. Dragiciu ; 5) „Imnulu Domnului“, duetu pentru tenoru I si basso II esecutatu de D. Repesianu si D. Radulescu ; 6) „Vênatorulu românu“, quartetu esecutatu de corulu vocalu ; 7) „Mosiu Martinu“, poesía de I. Grozescu declamata de D. Gerda. 8) „Viscolulu“, quartetu esecutatu de D. Gerda, G. Manea iun., A. Sumanu si D. Toma ; 9) „Tatarulu“, quartetu esecutatu de chorulu vocalu.

Suvenirea mortiloru.

Barbara Popoviciu, veduv'a adormitului preotu Iacobu Popoviciu, mam'a dlui advocatu Alessiu Popoviciu, a repausatu la 8 septemvre in comun'a Comlosiu comitatulu Aradu, in etate de 76 ani. Fia-i tierin'a usióra !

Post'a Redactiunii.

Dlu Gr. G. Tocilescu. Ve multiamimu pentru suprindearea placuta. Salutare cordiala.

Dlui B. V. in Paris. Ni pare bine, cá ati fostu multiamitu. Amu dispusu si pentru viitoru.

Dlui X. A trei'a epistola literara a dlui Ar. Densusianu va urmá in nrulu viitoru.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu : IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1877. Calea tierii nr. 39.